

Keramik fra middelalder og nyere tid – status og fremtid

Seminar på Museum Sønderjylland, Haderslev, d. 12. – 13. maj

Seminaret, som lægger vægt på det danske fundmateriale, er startskuddet til en række årlige seminarer omhandlende middelalder- og nyere tids keramik fra ind- og udland. En genstandsgruppe, som arkæologer altid kommer i berøring med. Keramik er blevet og bliver stadigvæk belyst og behandlet af mange discipliner og har skabt grundlaget for vores forståelse af de mennesker, der har produceret, handlet og brugt keramikken – om det så har været eksotisk keramik fra fremmede himmelstrøg eller Karen potkwoens glittede, gråbrændte jydepotte fra heden.

Dette års tema er valgt for at give en introduktion til, hvad der sker med den danske keramikforskning i øjeblikket og de fremtidige perspektiver. Vores håb er, at dette seminar kun er begyndelsen på et dansk netværk for middelalder – og nyere tids keramik, og at disse seminarer i fremtiden vil kunne belyse de mange aspekter der opereres med i keramikforskningen både nationalt og internationalt.

Vi opfordrer folk til at medbringe skår i alverdens afskygninger. Skårene kan lægges frem i pauserne.

Der er et maksimum antal deltagere på maks. 100 personer, så tilmelding er efter først til mølle princippet.

Pris inkl. kaffe, rundstykker og frokost: kr. 350,00

Pris inkl. kaffe og rundstykker: kr. 150,00

For dem, der har lyst til at overnatte i Haderslev, er der flere muligheder:

Danhostel, se www.danhostel-haderslev.dk tlf. 74 52 13 47. Der er på nuværende tidspunkt (primo marts) ca. 45 sengepladser tilbage. Sengelinned kan lejes eller medbringes, og der er mulighed for at bestille morgenmadsbuffet. For andre muligheder se på www.visithaderslev.dk. Man bedes selv tage kontakt til de relevante overnatningssteder.

Tilmeldingsfrist og betaling er tirsdag d. 12. april 2011 – TILMELDING ER BINDENDE!!

Af hensyn til aftensmaden bedes angivet ved tilmelding, om man deltager i aftensmaden (ikke inkluderet i betalingen) på LMNT Café og Lounge, se www.lmnt.dk.

Tilmelding til Mette Højmark Søvsvø mail: mhs@sydvestjyskemuseer.dk

Indbetaling til Salling bank: Reg. nr. 7890 konto nr. 1229365. Husk at angive navn ved indbetaling.

M.v.h.

Keramikgruppen

www.middelaldermetode.dk

Keramik fra middelalder og nyere tid - status og fremtid

Seminar d. 12. – 13. maj 2011, Museum Sønderjylland, Haderslev

Program

Torsdag d. 12. maj 2011:

9:00 Ankomst til Museum Sønderjylland, indskrivning og kaffe

9:50 – Velkomst ved keramikgruppen

10:00 – Jette Linaa: **Dansk keramikforskning: status og perspektiver**

Dansk keramikforskning bygger på en mere end 70-årig tradition. I den tid har vi arbejdet med kronologier, kvantificeringer, repræsentativitet, socialtopografi, agens, kulturelle identiteter, hændelsernes arkæologi og meget mere. Men hvad er det særligt danske, og går vi fremad, går vi i cirkler, eller går det tilbage for os? Med afsæt i et overblik over dansk keramikforskning vil oplægget fokusere på, hvad vi har været igennem, og hvor vi står nu, samt pege på nogle muligheder for, hvor udviklingen vil tage os hen i de kommende år.

10:45 – Claus Feveile: **Keramik fra Ribe i databasen ASRSYS**

På Sydvestjyske Museer er den ene del af museets genstande indtastet i databasen ASRSYS. Det gælder alle arkæologiske og nyere tids genstande indsamlet siden Samlingens start i 1855. Indlægget vil fokusere på tankerne og ideerne bag databasen, samt hvorledes data kan anvendes, naturligvis især med henblik på middelalderkeramikken.

11:10 – Anders C. Christensen & Christopher Grønfeldt: **Rehydroxylation - banebrydende ny metode til datering af keramik og andet brændt ler**

Rehydroxylation – RHX – er en nyskabende, testet metode til datering af brændt ler (dvs. keramik, teglsten o.a.). RHX er udviklet af et britisk forskerteam under ledelse af prof. Christopher Hall, University of Edinburgh. Helt konkret måles det kemisk bundne vand i blot 3-5g brændt ler, der genopvarmes og dermed nulstilles, hvorefter et kontrolleret vandoptag måles, og det brændte lers egenalder kan beregnes med en margen på blot +/- 10-20 år. Et dansk forskningsprojekt under ledelse af Anders C. Christensen og Christopher Grønfeldt er i

sin opstartsfasen og forventes at forløbe over de næste tre år. Der er indgået samarbejde med en række danske museer, der ønsker at deltage i den videre udvikling af metoden.

11:40 – Jette Linaa: **Keramik fra Skt. Clemensborg i Århus. Et yderst veldateret materiale mellem 1450 og 1835**

I 2008 udgravede arkæologer fra Moesgård Museum åhavnen i Århus på sydsiden af Århus Å. Udgravningerne afdækkede fem matrikler med tilhørende bolværker. Bolværkerne er dendrodaterede, og 19 forskellige faser mellem 1450 og 1835 kunne udskilles. Keramikken fra undersøgelse relaterer sig til disse faser, og giver et detaljeret indblik i keramikens kronologiske udvikling, og keramikanvendelsen i denne knap 400-årige periode. Undersøgelsen Skt. Clemensborg er under publicering.

12:25 – **Frokost**

13:25 – Morten Svovsø: **Ribes middelalderkeramik belyst gennem simple kvantitative og kvalitative metoder**

Fra udgravninger i Ribe foreligger store, veldaterede keramikserier. I oplægget præsenteres udviklingen i byens keramik fra midten af 1000-årene og indtil senmiddelalderen – herunder også en række overvejelser omkring anvendelsen af skårkomplekserne som socialtopografisk markør.

14:10 – Jesper Langkilde: **Keramik og socialtopografi**

Almindeligvis antages der sammenhæng mellem keramikforbrug og forbrugernes socioøkonomiske status, men nærmere kvantitative undersøgelser af denne sammenhæng er få i dansk kontekst. Oplægget vil med udgangspunkt i en undersøgelse af keramikfund som kilde til socialtopografi i middelalderens Næstved lægge op til diskussion af mulighederne i rumlige kvantitative analyser af keramikfund, herunder metodiske problemer i forhold til middelalderens affaldshåndtering og senere redeponering.

14:55 – **Kaffe**

15:10 – Per Kristian Madsen: **Nogle karakteristiske træk ved udforskningen af danske fund af middelalderkeramik – illustreret af Sct. Hans Kilde-fundene fra Roskilde**

Brønd- eller kildefund, udenlandsk, regionalt eller lokalt?

I 1834 modtog Nationalmuseet fund fra oprensningen af Sct. Hans Kilde i Roskilde. Det drejer sig bl.a. om kander af lertøj og næsten-stentøj samt om et par metalfade. Det samlede fund vil blive præsenteret. Diskussionen vil omfatte spørgsmålet om, hvorvidt der var tale om en brønd eller måske en kilde, samt om de bjergede fund kan belyse dette. To af kanderne hører til de klassiske figurer i den danske keramiklitteratur, hvor de illustrerer udviklingen i synet på middelalderens danske keramik – hvilket jeg vil skildre i et forsøg på at udpege nogle karakteristiske træk ved udforskningen af danske fund af middelalderkeramik.

15:55 – Rikke Kristensen: **Status på registreringen af keramikken fra metro udgravningerne**

Et statusbillede af keramikregistreringen på metroudgravningerne. Der gives et rids af registreringsmetoder, strategier og generelle tiltag i forhold til metrokeramikken samt et indblik i hvad vi har fundet belyst ved casestudies.

16:25 – Troels B. Jensen: **Pottemageraffald fra Enderup ved Ribe**

17:10

En fremlæggelse af arbejdet med et større samlet keramikmateriale fra udgravning til kandidatspeciale, med henblik på en vurdering af metode, resultater og perspektiver i denne undersøgelsesform.

18:30 – **Middag**

Fredag d. 13. maj 2011:

8:30 – **Besøg på Ehlers samling**

10:30 – Lennart S. Madsen: **Tankerne bag den nye bog om Ehlers samling.**

Det har længe været et ønske at føre Louis Ehlers banebrydende værk om dansk lertøj i nyere tid up-to-date. Ehlers arbejdede selv på det igennem mange år, men nåede ikke at få udarbejdet et manuskript, der ville kunne tilfredsstille dette ønske. Nu er der så nedsat en redaktionsgruppe, der skal søge at få udarbejdet et manuskript, der både vil kunne opfylde behovet for en ajourføring, samt kunne fungere både som et katalog til Ehlers-samlingen og tjene som en inspirationskilde for de arkæologer og etnologer, der i det daglige støder på og arbejder med lertøj fra perioden 1600-1900. Hvordan redaktionen prøver at løse dette vil fremgå at indlægget.

11:15 - **Kaffe**

11:30 – Jan Kock: **Forskning i nyere tids keramik i Danmark**

Studiet af nyere tids keramik i Danmark har traditionelt været drevet af andre faggrupper som historikere, kunsthistorikere, kunsthåndværkere, etnologer m.fl. Der gives her en oversigt over de forskellige forskningstraditioner og anvendte metoder. I forlængelse heraf nogle refleksioner over om disse traditioner kan nyttiggøres i forhold til de arkæologiske bearbejdningsmetoder og dermed berige udforskningen af keramikken.

12:00 Rainer Atzbach: **Medieval and postmedieval pottery between research and public**

In archaeology, pottery is the most important source group. It is relevant not only as far as datation is concerned, but also providing information on trade, contacts and social status: Using ceramics it is possible to study communication streams between different social groups, selected ware types like stoneware, grey ware or stove tiles can be used as an indicator for

social status within a town or society. In contrast to this key role, this central archaeological material is not esteemed as objects in museums. The paper will present current ways of analyzing pottery on the one hand and its use as objects in exhibitions dealing with historical topics on the other hand.

12:45 – **Frokost**

13:45 – Christoph Briese: **Den middelalderlige gråvare fra Randers — om at forstå det uforståelige**

I et netop afsluttet manuskript er den samlede mængde fund af middelalderlig gråvare fra Randers beskrevet og behandlet. Keramikken stammer fra 70 lokaliteter udgravet fra slutningen af 1800-tallet og frem til 2007, med fund der spreder sig jævnt indenfor bymuren, og desuden fordeler sig fint mellem verdslige og klerikalt prægede kvarterer. I alt 2200 skår er katalogiseret, og halvdelen er tegnet og fotograferet.

Baggrunden for arbejdet var primært, for første gang, at kunne belyse den samlede fundmængde af gråvare fra en dansk købstad. Desuden var det et mål at skabe et referencemateriale, i sær til brug for dem, der arbejder med fund fra andre østjyske byer. Men endelig var det et mål med denne undersøgelse, at give et konkret bud på, hvordan vi i Danmark fremadrettet kan arbejde med, og publicere middelalderkeramik på en så anskuelig og forståelig måde, at resultaterne bliver direkte anvendelige for arkæologer både i felten og ved skrivebordet.

14:30 – **Afsluttende diskussion og næste års tema**